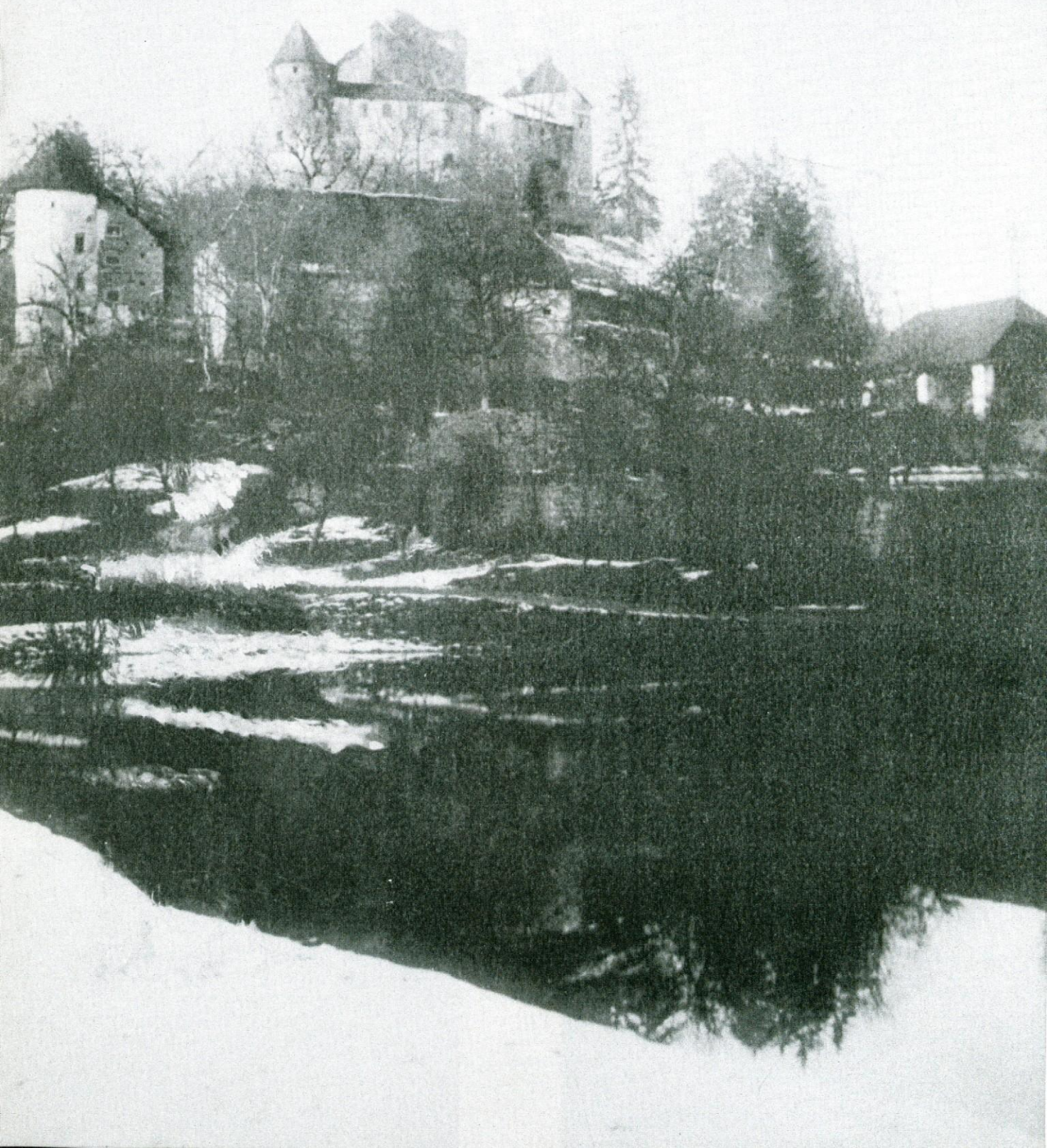

Speča lepotica

Revija za obnovo gradu na Mirni

L 2/94 št. 2

Profilirani gotski portal v prečni steni vzhodnega dela palacija (foto: S. Kerševan)

K Slika na naslovni strani: Mirenski grad iz vzhodne strani pozimi leta 1930
Značilni skladi romanske gradnje v predelnih stenah palacija (foto: S. Kerševan)

Zazidan prvotni vhod iz najstarejšega dela palacija
v gotiki prizidano klet na vzhodni strani (foto: S. Kerševan)

Portal v prehodu iz kuhinje v preddvirje srednjega dela palacija (foto: S. Kerševan)

GRAD MIRNA

Speča lepótica

DRUGA ŠTEVILKA

Marko Marin

Gradovi - podobe naše preteklosti

Pomenijo opuščanje staroslovenskih gradišč in uvajanje v pridvorno politično in gospodarsko življenje. V 10., 11. in 12. st. se pojavljajo na težko dostopnih grebenih našega gričevja in ustvarjajo tipično slovensko panoramo skupaj z našimi belimi cerkvicami, ki se kmalu po utrditvi dinastičnih oblasti pojavljajo ob gradovih ali pa na izpostavljenih točkah posesti. Vsporedno z njimi nastajajo po grebenastih pobočjih in dolinah bogata kmetijska zemljišča s slikovitimi, za našo pokrajino značilnimi zaselki. Marsikje se sredi njih naselijo meniške nasebine, ki prinašajo iz velikega sveta bogato kulturno dediščino.

Na križišču evropskih diagonal med vzhodom in zahodom, severom in jugom je bila cvetoča slovenska dežela večini izziv sosedom in osvajalcem iz drugih celin, za roparske pohode in osvajalne cilje. Vojni plen svobodoljubnega in miroljubnega naroda je bil vedno bogat doprinos k utrjevanju oblasti vsakršnega oblastnika od Atila naprej. Gradovi in njihovi obrambni sistemi so zgovorno zgodovinsko pričevanje o volji ljudstva, njegovi stiski in nemoči, njegovemu uspehu in veselju do življenja pa tudi o njegovem porazu, predvsem pa o njegovem boju za preživetje in obstoj. Zgodovina slovenskega naroda ne pozna agresorskih teženj, še manj gospodarsko napredovanje in prestiž na račun kateregakoli drugega naroda.

Najbolj je vsa ta zgodovinska pot upodobljena poleg v gradovih in cerkvah tudi v slovenski narodni pesmi, v anonimni metaforiki in lirskih izlivih, tisti kulturni dediščini, ki v pravljičah, legendah in prispodabah ohranja prenekateri zgodovinski dogodek. V njih se najbolj odslikava razsežnost našega bogatega življenja v preteklosti in nas določa vsedanost.

Trdoglav in Marjetica

Stoji, stoji beli grad.
K' nima oken, nima vrat:
Znotraj z' zlatam pozlačen,
Zunej z' maham porašen.
5 Eno samo ima linico,
Notri sedi Marjetica.

Še je prišel kraljič mlad,
Španskega kralja sin:
"Marjeta, lepo telo,
10 Ko bi keršeno bilo!"
"Marjeta je keršena,
De b' tako mlad kraljič bil!"
"Marjeta, lepo telo!
Kako si ti semkaj prišlo?"
15 "So me nesli botri h' kersti,
Botri mladi, nespametni.
Na križ pot so me postavili,
Niso svetga križa storili.
Pa je prišal Terdoglav,
20 Je mene lesem uzel."
"Marjeta, lepo telo!
Kako bi te mogel rešiti?"
"Lahko, lahko, kraljič mlad,
Španskiga kralja sin!
25 Pridi danes osem dni,
Ker ne bo moj Glav doma;
Pojde dol' na Ogersko,
K' bosta dva persegala.
Pridi danes osem dni,
30 In pernesi žegne tri
In svetga Štefana soli
In svet mašni plaš,
De ge zdolej pogerniš."
Prišal je čez osem dni,
35 Je pernesel žegne tri
In svetga Štefana soli
In svet mašni plaš.
Mašni plaš zlodej pogerni.
Marjeta se dol' spusti
40 Kar zlata ketna zazvenči,
Da se sliš' na Ogersko,
Ker sta dva persegala.

Tako Glav govori:
"Le hitro mi persegajta,
45 Meni se domu mudi:
Marjeti se sila godi,
Ker zlata ketina zvenči."

Ko je Glav prišal domu,
Ni najšal Marjete doma.
50 Je šal njé predeleč iskat,
Notri v' to deveto dežel,
Pod tega kralja španskiga.

"Pojdi Marjeta domu,
Saj t' ni blo tako hudo!"
55 "Jez ne grem popred domu,
De mi perneseš zlato šet
In lepe zlate nišké."

Glav je zletel hitro domu,
Prinesel ji je zlato šet,
60 In lepe zlate nišké:
"Pojd' Marjrtica, domu,
Saj t' ni bilo tako hudo!"
"Jez ne grem popred domu,
De mi perneseš glavnik zlat,
65 Bom kampljala rumene
lasé."

Zletel mi je Glav domu,
Pernesel ji je glavnik zlat,
Da je kampljala rumene lase:
"Pojd', Marjetca, domu,
70 Saj t' ni blo tako hudo!"
"Jez ne grem popred domu,
De mi perneseš štuk zlata,
De bom bratu grad zidala."

Glav je zletel hitro domu,
75 Prinesel ji je štuk zlata,
De bo bratu grad zidala.
Kadar pernese štuk zlata,
Potlej so minih prišli
In so grad žegnali.
80 Ko so grad požegnali,

Kar Glav vnukej zleti,
In se pol gradu za njim
odvali.

IZ GRAJSKE KRONIKE

VULFING GROF MIRENSKI ✧ *Wulfingus de Nidekk*

Doslej smo srečevali grofe Mirenske v kraljevih spremstvih in bližini oglejskih patriarhov, ki so si delili knežjo oblast v naših krajih z grofi Andechsi. Leta 1220 pa je naveden kot priča pri podelitvi samostanu v Gössu Otona, sina Otona "de Milperch" Wulfingus, grof Mirenski v listini, ki jo je izdal koroški vojvoda Bernard iz rodu Spanheimov.

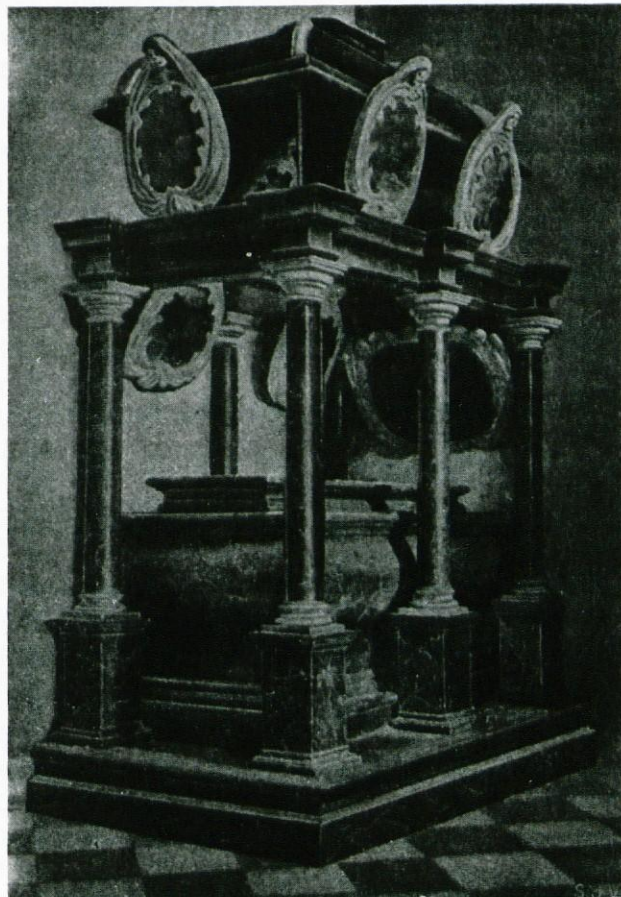
§I

Rod Spanheimov je bil eden najmogočnejših na Koroškem. Njihova posestva niso bila velika pač pa bogata, njihov vpliv je temeljil na njihovih osebnih sposobnostih. Leta 1122 so podedovali za Epenstanjci dostojanstvo koroških vojvod. Najpomembnejši med njimi je bil vojvoda Bernard, ustanovitelj cistercijanskega samostana v Kostanjevici in kartuzijanskega v Bistri pri Vrhniki. Z naselitvijo kultiviranih menihov iz takrat najbolj razvitih krajev v Evropi, se je tudi naša dolina naglo razvijala iz močvirnate in z goščo zarasle divjine v kmetijsko bogato razvito deželo.

Vojvoda Bernard se je v zgodovino Slovencev zapisal celo s posebno legendo, ki dokazuje politično prisotnost jezikovno enotnega naroda v krajih kjer je on vladal v svojem času. Ulrik Lihtensštajnski je spomladi 1227. leta izdal oklic na vse viteze na Koroškem, Štajerskem in Kranjskem, da se hoče po Jurjevem odpraviti iz Benetk na pot v obleki poganke boginje Venere. Na poti proti Koroški je v Vratih naletel na vojvodo Bernarda, ki se je bil tu utaboril s svojim spremstvom. Ulrik ukaže trobiti, vojvoda pa mu gre naproti in ga sprejme s slovenskim pozdravom "Bog vas sprejmi, kraljeva Venus" (Buge waz primi, gralva Venus). Iz te zgodbe razberemo, da je bil v času vojvode Bernarda med koroškim plemstvom slovenski jezik v splošni navadi in tudi na vojvodskem

dvoru običajen, in še, da je bil vojvoda pri vsej odločnosti in bojevitosti tudi radoživ in hudomušen, "sprejem kraljeve Venus" je več kot gledališki izziv, pa tudi organizacija viteških turnirjev, ki so se odvijali v Beljaku in Šentvidu po sprejemu "kraljeve Venus" so značilne športne igre v srednjem veku, katerih so se udeleževali tudi grofi Mirenski. Le tako si lahko razložimo tesno povezavo med njimi in koroškimi vojvodi. Da je bil priča in sopodpisnik darovnice vojvoda Bernarda tudi Vulfing grof Mirenski lahko razložimo samo z uglednim političnim in gospodarskim položajem grofov Mirenskih.

(se nadaljuje)

Nagrobnik Spanheimov

OBNOVITVENA DELA

OBNOVITVENA DELA POLETI 1994

V poletnih mesecih letošnjega leta nam je uspelo v celoti uresničiti obnovitveni program za leto 1994. Dela so potekala na dveh gradbiščih. Ena skupina je obnavljala del jugovzhodnega obzidja ob okroglem stolpu. Na zunanji strani smo zidali z apnenčastimi klesanci, izluščenimi iz ruševin v srednjem delu, na notranji strani pa smo zidali z zidno opeko BH6. Predvidevamo, da bodo notranje stene ometane, zato bi jih bilo nesmiselno zidati s kamnom, ker videz ne spremeni. Opeka je bolj prikladna za zidavo, bolj suha, tako bodo prostori bolj uporabni. Na vzhodni strani smo dvignili obzidje do prvega nadstropja, do hodišča, ki z znotranje strani povezuje 1. nadstropje obeh stolpov. Na notranji strani zahodnega obzidja smo pozidali spodnji del arkadnih stebrov in nekdanji prizidek med arkadami od okroglega stolpa proti zahodu. Odločili smo se, da bomo arkade okrog okroglega stolpa obnovili v prvotnem stanju in tako vrnili estetski izgled temu delu dvorišča, ki so ga sredi 19. stoletja pokvarili, ker so ta del arkad neprimerno zazidali. S pozidavo arkadnega pozidka na južni notranji steni obzidja, smo v na novo pozidane zidove vključili še zadnji koničasti ostanek južne stene obzidja, ohranjen še do nekdanje višine in nosi dva zgodovinska dokazila: v pozni renesansi zazidano pravokotno strelno lino in znake na obzidje naslonjene arkadne hodnike. Strelna lina dokazuje, da je obzidje stalo že v srednjem veku do take višine, in da so na obstoječe zidove prizidali renesančni hodnik. Znamenja dokazujejo tudi, da je bila višina hodišča na južni strani obzidja proti kašči višja od hodišča na vzhodni strani obzidja. Višinska razlika določa seveda tudi višino spodnjih arkadnih stebrov in višino streh na obzidjih. S tem smo se popolnoma približali zastavljenemu cilju, da bi vrnili temu delu gradu nekdanji lepotni značaj.

Ob teh delih nam je uspelo obnoviti tudi oba renesančna oboka v prvem nadstropju obeh stolpov. To je bil za nas pravi gradbeni podvig in eden najtežjih gradbenih posegov pri obnavljanju gradu iz vidika statike, kakor tudi iz vidika oblike in estetskega videza. Z obnovo teh dveh obokov smo se do kraja približali lepotni funkciji arkadnih hodnikov in skorajšni uporabnosti atrija ter okoliških prostorov s hodniki in stopnicami pri revitalizaciji grajskih ruševin.

Skoraj iz sanj se nam je iztrgala druga akcija: čiščenje ostankov srednjega dela gradu - palacija, katerega obnovo smo hoteli preložiti na prihodnje rodove. Potreba po obdelanih kamnih pa nas je prisilila, da smo

Jože Rebolj
Predsednik izvršnega sveta
občine Trebnje

Jože Rebolj

Ta podpis je pretil
sanje v resničnost:
čiščenje ostankov
srednjega dela gradu - palacija

začeli najprej z dobrovoljnim delom prijateljev kopati tudi po srednjem delu. Pri tem se je iz ruševin izluščila zelo poškodovana preklada renesančnega portala. V tem času nas je nekajkrat obiskal predsednik Izvršnega sveta občine Trebnje Jože Rebolj. Zgled dosedanjega tridesetletnega potrpežljivega čiščenja in obnavljanja ruševin in domneva, da se v srednjem delu skriva pravi odgovor na številna zgodovinska vprašanja o nastanku in razvoju gradu, ga je nagnilo, da je na lastno odgovornost ukazal iz javnih del občine Trebnje očistiti sredino. Najprej je bil mišljen samo del, ko pa smo kopali naprej in se je pri tem sproti luščila iz pozabe vrsta domnevnih zgodovinskih dokazov, je akcijo čiščenja izpeljal do konca. Ob tem je s pomočjo Komunale očistil tudi iz dvorišč in okolice vse nako-pane sipine, ki jih ni bilo malo. Obenem so z nasipnim gradivom nasuli cesto na zahodni strani gradu, brez katere ni možen dostop do gradu s težkimi vozili, pot na vzhodnem pobočju pa je dal nasuti s primernim šudrom, da je sedaj uporabna za peš pot in lahka vozila.

S tem so se vrednote gradu, kolikor jih je še ostalo, izluščile iz ruševin in so spet dostopne našim očem. Tudi take dokazujejo nesporno spomeniško in lepотно vrednost ter so zgodovinska priča več kot tisočletje in pol našega obstoja v teh krajih. To nas spodbuja k nadaljnjemu razmišljanju, kako bi zavarovali tudi propadajoči srednji del, ohranili tisto kar je še ostalo, preuredili tisto, kar bi omogočilo dejavnosti iz katerih bi bi se grad tudi za naprej obnavljal in vzdrževal.

UREJANJE OKOLICE

Še vedno si prizadevamo, da bi navadili obiskovalce in teh je vedno več, spoštovanje tistega kar najdejo v bližini gradu in njegovi okolici. Zadnje čase pa širša okolica, zlasti vsakršne podjetnike vznemirja, kako bi na njen račun tržili in polnili svoje mošnjičke. Treba je takoj na začetku povedati, da bo vsako nepravilno in samovoljno poseganje v to okolico zgolj iz vidika dobička, naletelo na hud odpor javnosti in zakonodaje o varstvu naravne in kulturne dediščine. Medtem, ko se naša okrnjena Slovenija na vseh koncih in krajih prizadeva, da bi ohranila vsaj najbolj tipične zelene oaze, kot so Triglavski park ali Mozirski Gaj, neomadeževane od vsakršne sodobne pridobitniške navlake, se pri nas pogovarjajo na raznih nivojih o tem, kako bi dediščino, ki je vredna družbene skrbi, za nekaj tolarjev dobička iznakazili, ne da bi prej poiskali druge možnosti vzdrževanja obstoječega stanja, za vsako spremembo okolja pa predložili strokovne podlage odgovornim službam.

Seveda je vabljiva, posebej v poletnih mesecih, zelena oaza, prijetna za oko in počutje v objemu gozdnega hladu in tekoče vode dokler je temu tako. Ko pa se bodo v to okolje naselili izpušni plini, odpadne embalaže vseh vrst in vsakršna industrijska odplaka našega časa, ne bo temu več tako. Ta oaza Mirenske doline ni slučajno ostala taka. Vse varstvene spomeniške službe že izza stare Avstrije so ugotovile, da je ta grajski kot še edini preostali spomenik srednjeveške civilizacije in kulture. Topografska ureditev grajskega kompleksa je na grebenu locirana v podkvast podaljšek Gorenjske gore, na vzhodnem pobočju je razporejen gospodarski kompleks gradu, ki je zavarovan z utrdбами, podnožje je v objemu dveh rek, reke Mirne in Vejeršce. V ravnini se celota poveže s podaljšanimi zelenicami z naseljem Mirna, ki je, vsaj v starem delu, tudi srednjeveška zamisel tržnega jedra z močno izpostavljeno lepотно dominantno cerkev. Na jugu zapira to dolino visoki greben mirenskega hriba, na severzahodu pa se Roje podaljšajo v zeleni blatnik, v katerega se vedno bolj zajedajo sodobni urbanistični načrtovalci, ki ne znajo upoštevati danega. Na zahodni strani je grajski hrib podaljšan v Gorenjsko goro in zelene gozdne površine, zaenkrat še ne omadeževane. Vse to je dragocena dediščina naše preteklosti, znamenje kulturne zavesti naših prednikov in prav bi bilo, da to dediščino izročimo našim prihodnjim rodovom tako, kakršno smo podedovali

Tak pogled na ohranjeno srednjeveško grajsko okolje nam narekuje dolžnost, da ga z zakonom zaščitimo in vsakršno spreminjanje strogo podredimo strokovnim službam, ki so za to odgovorne. V ta kot že sedaj radi prihajajo sprehajalci vseh vrst, zlasti v poletnih mesecih se tu rado zadržuje mlado in staro, tudi krajani vseh štirih krajevnih skupnosti občine Trebnje. Res ni mogoče razumeti, da bi skupaj ne mogle iz proračuna zbrati toliko denarja, da bi to okolje vzdrževale tako kakršno je. Vemo namreč, da voda v mirenskem bazenu ne bo nikoli termalna, da je primerna za kopanje nekaj poletnih tednov, vsak najmanjši naliv jo skali in da je taka kakršna je, dokler živijo postrvi v njej, dovolj neoporečna, da se v njej lahko shladi tisti, ki to želi. Tržno pa to hlajenje nikoli ne bo.

In končno, kaj industrijsko kar razvita Mirna, ki okoliškim prebivalcem z zaposlitvami nudi boljši življenjski standard, celo velikim kmetom, res ne žasluži svojega "Tivolija"? Strokovnjaki pravijo, da je Ljubljana eno od redkih srečnih mest kjer vodi zelena pot, obdana s parki prav do središča mesta. Tudi to pot so moderni urbanistični pohodneži hoteli že nekajkrat okrniti, pa jim, hvala Bogu, doslej to še ni uspelo, čeprav so se na severni strani že globoko zajedli v tivolski bok. Ali ne vodijo prav tako vse poti iz sredine mirenskega naselja po zelenicah v grajsko okolje, ki v danem stanju nič ne zaostaja za Ljubljanskim Tivolijem, le vzdrževati ga je treba.

NARAVNA IN KULTURNA DEDIŠČINA

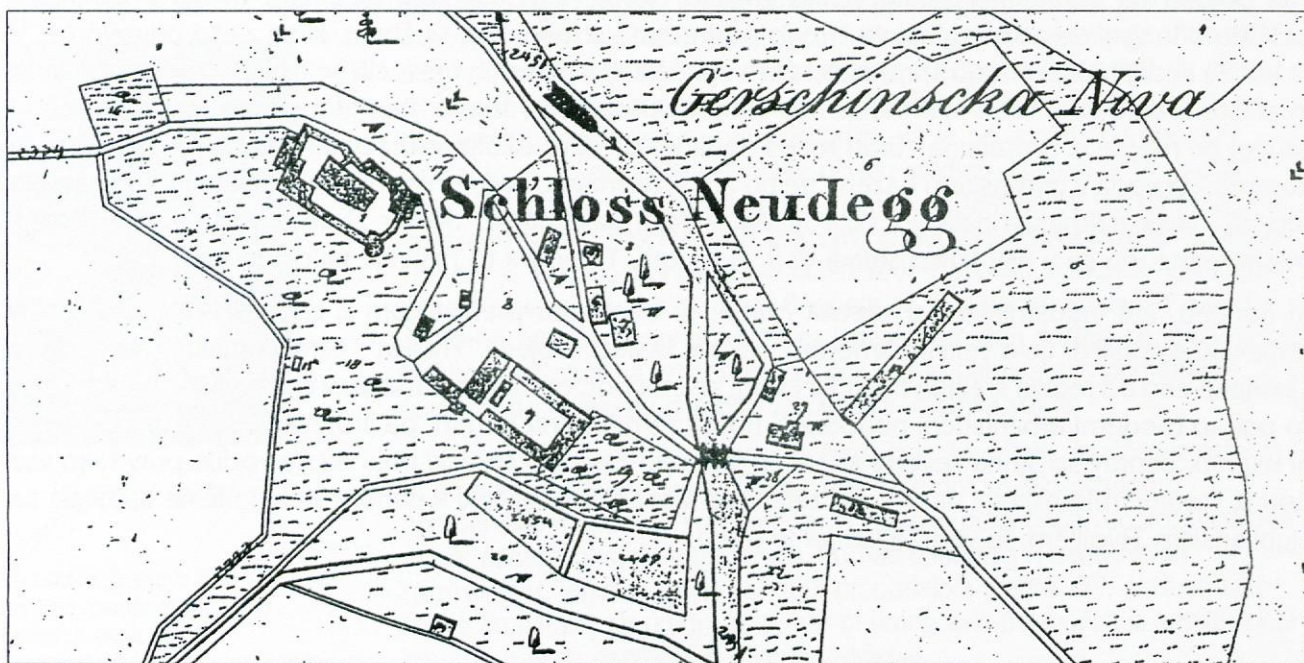
Čiščenje grajskih ruševin v letošnjih poletnih mesecih
nam je odkrilo povsem nove poglede na mirenski grad in zgodovinsko podobo doline reke Mirne.

To je razlog, da se v zadnjem času tudi v strokovni literaturi in drugih javnih občilih pojavlja vedno več raznih strokovnih in reportažnih zapisov, ki silijo raziskovalca k ponovni reviziji vsega znanega in neznanega, kar se je doslej o tem pisalo. Če primerjamo te zapise z gradom samim, lahko takoj ugotovimo neskladje med viri, literaturo in spomenikom. Vsi se naslanjajo na Valvasorjeve zapise in jih več ali manj prilagajajo svojim potrebam salonskega dela.

Naj navedemo samo dva najnovejša primera: *I. Jakič, Grajski objekti na območju občine Trebnje*, november 1994 in *D. Kos, Med gradom in mestom*, Znanstveno-raziskovalni center SAZU, Zbirka ZRC, Ljubljana 1994.

Prvi in drugi prepisujeta že znane zmote o nastanku gradu na Mirni, prvi omembi itd. Jakič piše: "Grad Mirna (Neudegg) se prvič posredno omenja okoli leta 1180 kot Nideke in Kos: "Mirna na Dolenjskem (Neudegg) se je menda omenjala že leta 1180". Ta popravek Valvasorja sta povzela po M. Smole: *Graščine na nekdanjem Kranjskem*, Ljubljana 1982. Takole pravi: "Grad se omenja že od leta 1180". Zanimivo je, da nobeden od njih ne upošteva uglednega slovenskega zgodovinarja **Josipa Grudna**: "Razen imenovanih gradov segajo nazaj v prva stoletja nemškega gospodarstva še marsikatero druge slične zgradbe, na pr. Blejski grad (omenjen letka 1011), Predvor (1154), Mengeš (1177), Mirna (1165), Smlednik, Postojna (okoli 1. 1200)". Kar ne sporočajo listine in drugi zapisi pa dokazujejo ruševine, da je bil grad nepretrgano naseljen že v rimskih časih, zgodnjem in poznem srednjem veku, renesansi in baroku do konca 19. st. Spomenik nas izziva, da končno kritično obdelamo vse gradivo o gradu samem od stavbne zgodovine, virov in literature in postavimo nastanek gradu na njegovo pravo mesto. S temi ugotovitvami bomo dokazali, da se grad Mirna uvršča med najstarejše gradove na Slovenskem, da je pomemben in da njegova zgodovina bogati tudi našo sedanjo politično, gospodarsko in kulturno zavest.

Najstarejša katastrska kopija iz l. 1825

ANKETNI UTRINKI

Maše delo na gradu Mirna je izzvalo v javnosti vrsto zelo zanimivih odzivov: dve TV oddaji, šest bibliografskih enot v dnevnem tisku, dve bibliografski enoti v revijah (Turist, Slovenija) in dve bibliografski enoti v znanstvenih razpravah. V raziskovalnih razpisih za srednješolce so se odločile Helena Cugelj in Alenka Meglič za temo: Grad Mirna, njegov politični in gospodarski razvoj. Na fakulteti za arhitekturo je prijavila Biba Muhič projektno temo z naslovom: Grag Mirna na Dolenjskem, njegov stavbni razvoj. Pomnožilo se je število obiskovalcev: Teritorialna obramba Prekmurske regije je naročila seminar na temo Zgodovina Mirenskega gradu. Novinar Drago Kralj je pripeljal na grad ekskurzijo kot dokazilo, da se da

obiskovati turistične objekte tudi z vlakom. Osameli občani so imeli pogovor o zgodovini gradu na Mirni. Grad so obiskali tudi študenti Akademije za gledališče, radio, film in TV v okviru študijskega programa naravna in kulturna dediščina.

Obiskali so nas tudi naši ugledni kulturni delavci: Dubravka Tomšič z možem Alojzom Srebotnjakom in sinom Martinom, Boris Cavazza s sinom Sebastijanom, Robert Waltl, Janez Lenassi z družino, Lučka Čehovin in drugi.

ZAHVALE

Na našo željo, da bi mogli obnoviti vzhodni del arkadnih hodnikov, so se odzvali nekateri prijatelji našega gradu in nam darovali nekaj stavbnih elementov, ki so še ostali v njihovem varstvu celi. S tem so izpričali svojo zavest, da grad ni samo muha enodnevnic nekaterih entuziastov ampak naša skupna vrednost, ki smo jo dolžni vsi varovati in ohranjati. Darovali so:

- Janez Kolenc, Mirna, Zapadnodolenjskega odreda 16
3 arkadne stebre nekdanjega grajskega hodnika,
- Leon Marin, Mirna, Zapadnodolenjskega odreda 4
arkadni steber in kapitel nekdanjega grajskega hodnika,
- Majda Zkrajšek, Mirna, Podlog 6
2 arkadna stebra iz grajskega poslopja.
- Za bodočo muzejsko zbirko na gradu je darovala Elizabeta Ajdišek, Mirna, Podlog 5:
ogledalo;
od porcelanastega servisa: 1 globok krožnik, 4 male krožnike, mali jušnik, solnico, posodo za omako, nož iz nekdanjega grajskega servisa in sabljo.

S tem smo začeli sistematično zbirati predmete iz opreme nekdanjega gradu na Mirni, g. Elizabeti pa se lepo zahvaljujemo za njeno skrb, da je vse to pri vseh selitvah ohranila in zdaj izročila stalni muzejski zbirki na gradu Mirna v veselje tistim obiskovalcem, ki želijo vedeti, kaj je še od nekdanjega gradu ostalo.

- Zahvaljujemo se tudi vsem, ki so nas v času poletnih del obiskali in prinesli priložnostne darove. Posebej so se izkazali: Janez Kolenc iz Gotne vasi, Branko Turk, Milica Kos, Bojan Kolenc in Milan Bon iz Mirne, Marko Kapus in Zidarjevi iz Mokronoga, Robert Waltl, Mirjam Poljanšek in Milivoj Begovič iz Ljubljane.
- Izkazala se je tudi tovarna opreme d.d. Mirna TOM, ki je v izreku darovala kotno garnituro z ležiščem dr. Marku Marinu kot nagrado za njegovo osebno zavzetost pri obnovi gradu na Mirni. V izreku je tudi rečeno, da je grad gobrina vse Mirenske doline, vredna prispevkov tudi v bodoče. Gospodu direktorju Janezu Dulcu, tržnemu predstavniku Dušanu Skrbišu in celotnemu kolektivu TOM iskrena hvala.
- Namenska denarna sredstva sta darovala tudi Andrej Gogala iz Ljubljane in Toni Žulič iz Kostanjevice.
- Zahvala gre tudi gospodu Mirotu Senici, za vse pravne nasvete in spodbude, ki jih opravlja v korist obnove gradu na Mirni. Prav tako se moramo zahvaliti družini Kerševanovih, ki nam pri delu zvesto stojijo ob strani pri vzdrževanju elektrike, vode in drugih tehničnih potrebah, posebej Sergeju Kerševanu zahvala za vsa statična navodila in izračune.

Zgledi in zahvale naj bi spodbudile vse tiste, ki želijo kakorkoli pomagati pri obnovi gradu na Mirni, saj je končno za nas vse znamenje naše identitete, pričevanje preteklosti in usmeritev v prihodnost. Po geslu "iz malega raste veliko" lahko pričakujemo, da se bo naša speča lepota nekega dne le dokončno prebudila.

POBUDE, PODLISTEK . . .

Stalni naročniki revije **Speča lepota**

Apollonio Zvest, Portorož
Bregar Peter, Ljubljana
Bošnjak Breda, Murska Sobota
Bulc Janez, Novo mesto
Butara Jožefa, Mima
Celar Danijel, Ljubljana
Cvelbar Vida, Ljubljana
Cugelj Helena, Mima
Dežman Karmela, Mima
Dvornik - Štoviček Tanja, Mokronog
Eigner Friderik, Toronto, Kanada
Ferenčak Stanislava, Boris, Ljubljana
Fink Marija, Mima
Fleischman Jelka, Grosuplje
Gogala Andrej, Ljubljana
Golež Draga, Novo mesto
Golob Jože, Mima
Gorenjc Robert, Mima
Gregl Mirko, Mima
Gunde Darja, Kostanjevica na Krki
Hrovat Paulina, Mima
Ivanov Majda, Skupščina občine Trebnje
Jahič-Lovše Cveta, Mima

Jakoš Franci, Mima
Jedločnik Branka, Novo mesto
Jenko Marijan, Ljubljana
Kerševan Sergij, Mima
Kolar Andrej, Mima
Kolenc Bojan, Mima
Kolenc Riko, Ljubljana
Kolenc Janez, Novo mesto
Končar Roman, Ljubljana
Kirm Brane, Mima
Kotar Milena, Šentrupert
Kapus Marko, Mokronog
Kos Milica, Mima
Kožar Andrej, Mima
Kralj Anica, Novo mesto
Kramar Jelka, Zabrdje-Mima
Kranjc Breda, Zapuže-Mima
Krmelj Pavli, Šentrupert
Lenassi Janez, Piran
Leskovec Sandi, Mima
Leskovec France, Mima
Logar Matija, Kranj
Mrzel Jerica, Ljubljana

Munk dr. Stela, Trebnje
Majcen Rafael, Mima
Mahnič Mirko, Ljubljana
Marin Tone, Buenos Aires
Marin Mamie, Euclid, OH, USA
Murkovič Jože, Ljubljana
Pevce Goran, Rakovnik, Šentrupert
Priatelj Vilma, Ljubljana
Pust Pepca, Trebnje
Ponikvar Božidar, Mima
Potočnik Vika, Ljubljana
Perko Breda, Ljubljana
Petek Janez, Mima
Rebolj Jože, Trebnje
Rozman Ksenja, Ljubljana
Sitar Slavka, Novo mesto
Srebotnjak Lojze, Ljubljana
Stepišnik Suzana, Novo mesto
Selak Anica, Mima
Skupščina občine Trebnje
Sladič Dušan, Mima
Skrbiš Dušan, Mima

Silvester Igor, Mima
Silvester Mihaela, Mima
Smrekar Lado, Kostanjevica
Stepišnik Suzana, Novo mesto
Strel Martin, Trebnje
Slunjski Marija, Mima
Selak Milan, Ziri
Škufca Boris, Mima
Škulj Jože, Mima
Štefančič Martin, Ljubljana
Škarja Olga, Mima
Tominec Anica, Ljubljana
Turk Breda, Ljubljana
Viher Tanja, Ljubljana
Vidic Janez, Šentrupert
Vidic Darja - Bigovič Milivoj, Ljubljana
Zidar Anica, Mokronog
Zidar Jože, Ljubljana
Žorič Štefka, Maribor
Žulič Marija, Kostanjevica na Krki
Žulič Anton, Ljubljana
Walt Robert, Ljubljana

Nove stalne naročnike bomo objavili v vsakoletni božični številki

podlistek

Anica Zidar

Balada o kamnu (3)

Kmet Urban si že mesece in mesece prizadeva, da bi popravili vaše poti, utrdili pobočja, saj bo prvi hudourniški naliv odnesel pot, drugod pa jo bo zatrpal s plazom. Pove mu nekaj ostrih v zvezi s kamnom.

“Tudi ti si ga pred leti ukradel s tistega gradu ... Za svojo ljubico, za tisto matičarko s črnimi očmi in s telescem ...”

Med njima se krešejo ostre besede; merijo, udarjajo, ostre so, odkrite, trde, ... Krčma se zabava, hrumi v smehu. Krčmar je poln besed o svoji čisti preteklosti.

Urban mu po jmečko zabrusi: “Čista ja, kot solza iz prašičjih oči!”

Po teh besedah vzkipi krčmarjeva žena Olga; pri njem je ujeta v mrežo, pa je mislila, da ji bo mana kapljala z neba, ko ga je jemala. v pravi godlji je; v krčmarju ni prave krvi. V njej pa še divja pravi ogenj strasti; nekdo ga bo že pogasil. Odvihra s praznimi steklenicami, kot bi jo obsedel bes. Na vratih se srečata s Kazimirjem. V njenih očeh je ogenj, je obljuba; V njegovih strastno temno povabilo. Skoraj ukaz. Krčmar pa ves slinast tuli: “Kamen! Nazaj ga bo prinesel! Nazaj! Tožil ga bom, tožil, tega profesorčka s kurjimi možgani. Pa če potlej tisti kamenček zgrizem ali pa ga zabrišem v globačo.”

“Prav praviš! Do polnoči ga mora prinesiti. Do ure duhov ... Takoj sporoči! Če ne ... bo miting, tu v vasi bo velik miting. Zdrveli bomo v hosto, kamen bo naš, profesorčku pa bomo prešteli kosti ...” udarja iz Kazimirja.

Urban s svojim robotim glasom pove, da ga profesor ne bo nikoli vrnil, gladi ga, kot bi pod prsti čutil najlepše telesce. Svoje pa lahko pove tudi spomeniško varstvo; v državi, čeprav je bolj na trhljih nogah, so tudi zakoni. Kamen je na varnem.

“Požvižgam se na spomeniško varstvo; brez cvenka je; o zakonih pa ... To so zmajevi zakoni, zakoni močnejšega, zakoni z luknjami,” tuli krčmar, da je ves slinast.

V krčmi se izoblikujeta dve skupini; ena drži s krčmarjem in Kazimirjem, druga z Urbanom. Vmes pa ostre besede, kletvice, opolzke šale.

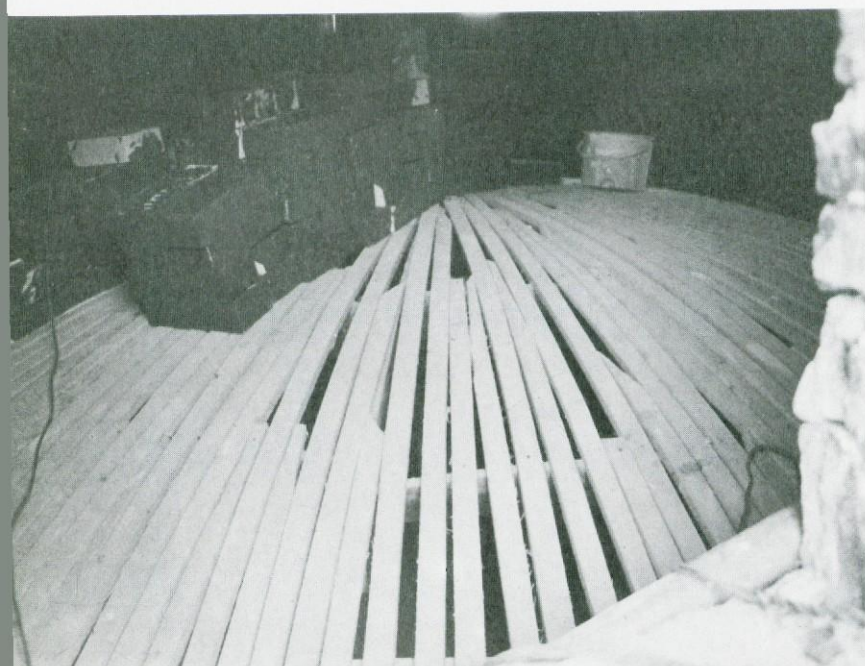
Vstopi krčmarica Olga s polnimi steklenicami. “Tulite kot krdelo volkov. V lovskem domu sestankujejo. Pa menda bolj mirno. Ti krčmarček, nocoj boš pa slišal govor, moj govor!”

V novem lovskem domu sestankuje mladina, lovci, upokojenci, borci in še drugi vaščani, ki niso marali v krčmo; krčmarja in Kazimirja so imeli preveč v želodcu; pa tudi vino iz njegove kleti je zaudarjalo po plesnobi. Tudi tu je bila na dnevnem redu le ena točka: Kamen.

• se nadaljuje

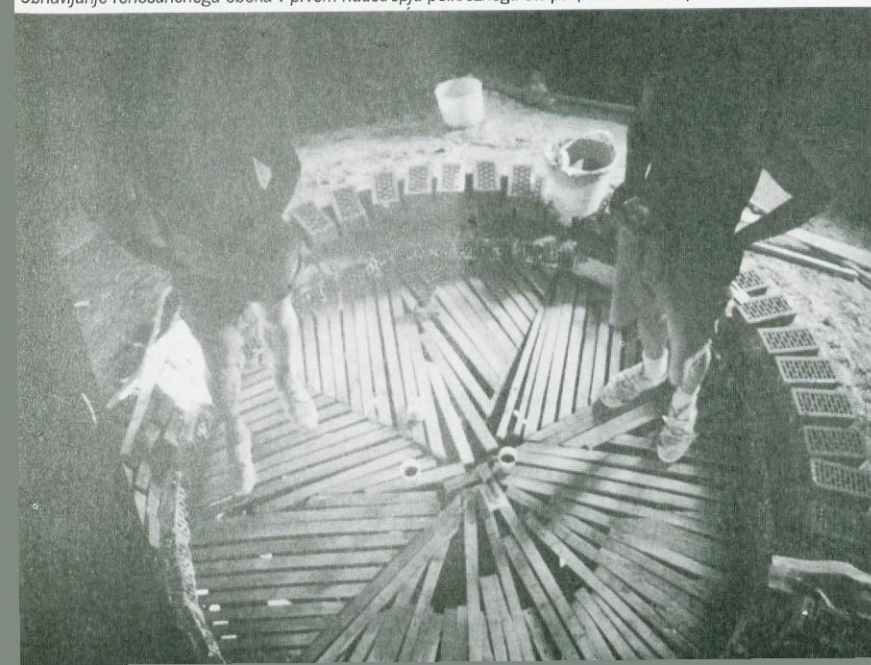

Čiščenje okoli gotskega profiliranega portala v srednjem delu palacija (foto: S. Kerševan)

Obnavljanje renesančnega oboka v prvem nadstropju polkrožnega stolpa (foto: D. Weiss)

Obnavljanje renesančnega oboka v prvem nadstropju polkrožnega stolpa (foto: D. Weiss)

Pogled na del osrednjega dela pred čiščenjem (foto: A. Poklač)

Revija
Speča lepota
 izdaja restavrador gradu dr. Marko MARIN
 oblikovanje: Ada POKLAČ in Dušan WEISS
 Ljubljana, december 1994

Slika na hrbtni strani:
 Profilirani gotski portal
 v prečni steni
 vzhodnega dela palacija,
 odkrit pri čiščenju
 poleti 1994
 (foto: S. Kerševan)

Polkrožni stolp pri obnavljanju renesančnega oboka (foto: A. Poklač)

728
SPEČA 1994

KNJIŽNICA M. JARČA
Posedne zbirke

200819954,2

COBISS c

